

กิเลสเล่ห์กล

พระอาจารย์สงป มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกกวาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เป็นบุญเป็นกุศลมากมาย มหาศาล เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นี้ แต่ในพระพุทธศาสนาเขาก็ต้องใช้ชีวิตของความ เป็นมนุษย์ของเขาไปภพชาติหนึ่ง

ความเชื่อของเขา มีความเชื่อในลัทธิศาสนาใด เขาก็เชื่อนับถือตามลัทธิศาสนา ของเขา ความเชื่อตามลัทธิศาสนาของเขาอ่อนวอนขอ เป็นความเชื่อ เป็นศรัทธา

แต่ในพระพุทธศาสนาไง ศรัทธาๆ ศรัทธาในพระพุทธศาสนานี้เป็นอริยทรัพย์ เพราะการศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เรามาศึกษาค้นคว้าในพระพุทธศาสนา

ค้นคว้าเพื่ออะไร

ค้นคว้าเพื่อให้มันรู้จริงใจ ถ้ารู้จริงขึ้นมา ในพระพุทธศาสนามีปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ปริยัติ ปริยัติคือทางวิชาการ ศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา ศึกษาแล้วมีความเข้าใจ ในพระพุทธศาสนา มหัศจรรย์ๆ นั้นมันเป็นภาคปริยัติ

แต่ในลัทธิศาสนาอื่นเขามีความเชื่อของเขา ความเชื่อมันเป็นบุญเป็นกุศล ความ เชื่อมันจะ给他ประสบความสำเร็จในชีวิตของเขา ความเชื่อมัน เห็นไหม ความเชื่อมัน จบ

ศรัทธา ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอริยทรัพย์ ให้เรามาศึกษาค้นคว้า ถ้าศึกษาค้นคว้าในภาคปฏิบัติ เวลาภาคปฏิบัติ มันจะเข้าไปเผชิญหน้ากับกิเลส เวลาเผชิญหน้ากับกิเลส มันเป็นนักรบ มันเป็นนักรบที่เราจะไปรบกิเลสค้นหาความทะยาน

ฉะนั้น เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา มาบวชพระฯ ถ้าบวชพระแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เป็นนักรบฯ

ไม่ใช่หนีหลบ ถ้านักหลบ มีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนาแล้วก็หลบๆ หลีกๆ แล้วว่าให้มันเป็นธรรมฯ

ความเชื่อแก้กิเลสไม่ได้

ปริยัติ ปริยัติศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ศึกษามาแล้วสาธุ เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าเราเกิดมาที่กลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง ในประเทศไทย เป็นเมืองหลวงของพระพุทธศาสนา เพราะมีครูมีอาจารย์ของเรา

ที่กลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านมาเกิดในดินแดนของพระพุทธศาสนา

การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ฯ แล้วการเกิดเป็นมนุษย์แล้ว สิ่งที่มีอำนาจวาสนาของตนนี้ ศึกษาค้นคว้าฯ ถ้าศึกษาค้นคว้ามา นี่ไง ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอริยทรัพย์ชักลากให้เรามาศึกษาค้นคว้า ศึกษาค้นคว้าแล้วมีอำนาจวาสนาขึ้นมา ออกบวช ออกบวชเป็นภิกษุ เป็นนักรบฯ ถ้าจะรบกับกิเลสไ

ถ้ารบกับกิเลส กิเลสมันคืออะไรละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสวัคชญาณ ทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไ กิเลสมันสิ้นไป กิเลสไม่มีในธรรมชาติในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิมุตติสุขฯ ไ

คำว่า “เป็นวิมุตติสุข” เห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาท่านเทศนาว่าการไร ท่านบอกท่านพ้นแล้ว หมดภาระ หมดหน้าที่ มีความสุข

มีความสุขๆ เพราะอะไร เพราะได้ชำระล้างกิเลสในใจของท่านสิ้นไป

แล้วมันจะสิ้นไปได้อย่างไร

ถ้ามันสิ้นไป มันสิ้นไปโดยภาคปฏิบัติ ปรียัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธไ

ถ้าจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าคนปฏิบัติไม่มีครูไม่มีอาจารย์ ก็ปฏิบัติตามอำนาจ วาสนาของของตน

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เวลาท่านออกประพฤติปฏิบัติของท่าน มันไม่มีครูไม่มีอาจารย์ไ แต่มันมีธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็น ผู้ชี้แนะให้หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านออกประพฤติปฏิบัติของท่าน นี่เพราะไม่มีครูไม่มี อาจารย์ ศึกษาค้นคว้าด้วยอำนาจวาสนาของคนนะ

ถึงกลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เจริญที่ไหน

เจริญเพราะผู้มีบุญเกิดมาแล้วมีอำนาจวาสนาได้ออกบวช แล้วได้ศึกษาค้นคว้า ไปเผชิญหน้ากับกิเลสไ กิเลสนี้ร้ายนัก กิเลสนี้น่ากลัวนัก กิเลสมันทำลายทั้งนั้น ทำลาย เห็นไหม

เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เวลาเรามาศึกษาพระพุทธศาสนาแล้วก็เชื่อ ในพระพุทธศาสนา มันเป็นบุญและเป็นบาป กุศลลา ธมฺมา อกุศลลา ธมฺมา ใครทำบุญกุศล ของตนมา ถ้าใครทำมาสิ่งใดก็ได้ อย่างนั้นไ ถ้าได้อย่างนั้น มันทำมาๆ

พระโพธิสัตว์ๆ เวลาพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว เราเป็นผู้มีวาสนาน้อย อายุแค่ ๘๐ ปี องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละองค์มีอำนาจวาสนา ได้สร้างบุญสร้างกุศลมากมาย มหาศาล เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาด้วยอำนาจวาสนาของตน ปฏิบัติตามความเป็นจริง ขึ้นมา

เวลาจะเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เห็นไหม อริยสัจมีหนึ่งเดียว ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ สัจธรรมอันนั้นมันยิ่งใหญ่ ถ้ามันยิ่งใหญ่แล้วมันแก้กิเลสในหัวใจของแต่ละพระองค์ๆ เทศนาว่าการมาได้ลูกศิษย์ลูกหาเป็นพระอรหันต์มากมายมหาศาล

เวลาได้ลูกศิษย์ลูกหาเป็นพระอรหันต์มากมายมหาศาล มันเป็นการยืนยันไง มันเป็นการยืนยันตามข้อเท็จจริงนั้น

ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ตรัสรู้ธรรมแล้ว เวลาอบรมบ่มเพาะขึ้นมาไม่มีพระอรหันต์เลย มันจะใครเป็นผู้ที่ยืนยันว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าจริงมากน้อยขนาดไหน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ พระอรหันต์ ๖๐ องค์ พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ เธออย่าไปซ้อนทางกันๆ โลกนี้เรารื้ออนันท์

เวลาเรารื้ออนันท์เรารื้ออนเพราะกิเลส กิเลสในหัวใจของคนมันบีบปี้สไฟไฟ กิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอน มันพลิกมันแพลง มันปลิ้นมันปล้อน เห็นไหม เวลาเกิดมาแล้ว เกิดมาแล้วเป็นมนุษย์ยิ่งใหญ่ นัก พอเกิดเป็นมนุษย์แล้วมันจะเสพสุขทางโลกใจ ว่าทางโลกมันเป็นข้อเท็จจริง

เวลาพระพุทธศาสนา ทำบุญกุศลเพื่อเพิ่มอำนาจวาสนาบารมีของตน ทำอย่างนั้น ถ้ามันเป็นกิเลสที่มันหยาบหนา มันบอกทำไม่ได้ ทำแล้วไม่เป็นประโยชน์กับใครทั้งสิ้น แล้วถ้าจะเป็นประโยชน์กับตน ถ้ามันเวลาทำบุญกุศลขึ้นมา เวลาสิ่งที่เป็นธรรมๆ ขึ้นมา มันก็เป็นประโยชน์กับตนไง

เวลากิเลสมันครอบงำหัวใจของตน มันจะเอารัดเอาเปรียบเขา มันจะปลิ้นปล้อนเพื่อว่ามันเป็นประสบความสำเร็จในชีวิตของตนไง นี่มันเพิ่มเวรเพิ่มกรรมทั้งสิ้น

แต่ถ้าเป็นธรรมๆ เขาเป็นคนดีๆ ใจ ถ้าคนดีของเขามันดี ดีเพราะอะไรละ ดีเพราะกิเลสมันเจ้าเล่ห์ มันเจ้าเล่ห์ “เราเป็นคนดี เราทำบุญกุศลแล้ว เราทำด้วยความสามารถของตน”

ดีอะไรละ มันก็ดีของกิเลส เห็นไหม กิเลสถ้ามันบอกว่าดี เราก็ตีตามมันไป เวลา กิเลสบอกว่ามันร้าย มันร้าย เราก็อหฺลิกเลียงมันไป มันก็เป็นได้อำนาจของความเจ้าเล่ห์ แสงอนของกิเลสค้นหาความทะยานอยาก

เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา มันเป็นอำนาจวาสนาที่ยิ่งใหญ่นัก ยิ่งใหญ่นักที่ไหนละ

ยิ่งใหญ่นัก เวลาถ้ามันจะเอาจริงเอางั้นขึ้นมา เราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ

เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ถ้ามีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา เป็นอริยทรัพย์ ถ้ามีความเชื่อๆ ใจ ความเชื่อแล้วศึกษาค้นคว้า เพราะความเชื่อ อำนาจวาสนาของมนุษย์มันมิได้สูงส่งมากขนาดนั้นแหละ ถ้ามีความเชื่อในพระพุทธศาสนา มันก็มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่อาศัย

เวลาคนที่ไม่เชื่อและคัดค้าน แล้วดำเนินชีวิตตามกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันก็พาลุ่มๆ ดอนๆ เพราะมันว่าเหว มันเหंगा มันทุกข์มันยาก

แล้วเอาอะไรเป็นที่พึ่งล่ะ เพราะเราไม่เชื่อสิ่งใดๆ เลย

แต่ถ้าเราเชื่อในพระพุทธศาสนา เราเชื่อในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนถึงทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ มันมีข้อเท็จจริง ถ้ามันข้อเท็จจริง เราจะทำได้หรือทำไม่ได้ขึ้นมา เราก็มียศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา เรามีรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง แล้วเรามีอำนาจวาสนาของตนมากน้อยขนาดไหน เราก้ใช้ชีวิตของเราตามอำนาจวาสนาของเรา แต่เราก้ไม่ทิ้งหลักไ้ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มันจะอยู่ในคุณงามความดี จะอยู่ในศีลของของธรรม มันไม่อยู่ในศีลของกิเลสค้นหาความทะยานอยากที่บีบบี๊สไฟ

ถ้ามีความทุกข์ยากอยู่แล้ว แล้วดำเนินตามกิเลสมันไป กิเลสมันก็ส่งเสริมให้กระทำความชั่วมากขึ้นๆ เพื่อมันจะได้สบายใจว่าอยู่ในอำนาจของมันไ้

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติเนะ กิเลสเป็นนามธรรมๆ แล้วกิเลสมันอยู่ที่ไหน บ้านของมันอยู่ที่ไหน

หลวงปู่มั่นพูดไว้ในมุตโตทัยเลย รู้ติจิต รู้ติจิตมันเป็นบ้านของกิเลส

ฉะนั้น เวลาจิตเดิมแท้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ รู้ติจิตมันเป็นคูลา มันเป็นบ้านเป็นเรือนของพญามาร ของกิเลสที่มันบีบบีบไฟหัวใจเราอยู่ตรงนั้น

นี่ไง เวลาจิตเดิมแท้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ผ่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส

จิตเดิมแท้ๆ รู้ติจิตเป็นที่อยู่ที่อาศัยของกิเลสค้นหาความทะยานอยาก กิเลสค้นหาความทะยานอยากมันเป็นนามธรรมๆ แต่มันก็อาศัยรู้ติจิต อาศัยหัวใจของมนุษย์ หัวใจของสัตว์โลกครอบครองอำนาจไว้ แล้วมันเจ้าเล่ห์ เจ้าเล่ห์แสนงอนแล้วพลิกแพลงให้อยู่ในอำนาจของมันตลอดไป

เวลาทางสังคมโลก เขาก็มีความสุขความเจริญของเขาตามอำนาจวาสนาของเขา กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ทำบุญกุศลมากมาย คุณงามความดีมากมายมหาศาลขนาดไหน เขาประสบความสำเร็จในชีวิตของเขา เขาก็ต้องสิ้นชีวิตไป ใครเกิดมาล้มลุกคลุกคลาน มันมีแต่ความทุกข์ความยากขนาดไหน เขาก็ต้องสิ้นชีวิตไป

กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ทำมามากน้อยขนาดไหน มีอำนาจวาสนามากน้อยขนาดไหน

ถ้าเรามีอำนาจวาสนาของเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราก็มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นรัตนตรัย เป็นที่พึ่งที่อาศัย เรามีอำนาจวาสนาขนาดไหน เราก็ใช้ชีวิตของเราตามแต่อำนาจวาสนาของเรา

แต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนามีมากมายนะ เขาจะบวชเป็นพระ เขาจะบวชเป็นนักรบ เขาจะรบกับกิเลสไหม แสวงหาครูบาอาจารย์ที่ดีงาม ถ้าแสวงหาครูบาอาจารย์ที่ดีงามนะ

นี่ไง กาในฝูงหงส์ เวลาบวชใหม่ๆ เหมือนหงส์เลย มีความสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา เวลาอยู่ไป กิเลสค้นหาความทะยานอยากมันบีบบีบไฟหัวใจ เวลาเจ้าเล่ห์แสนงอน จากหงส์เลยกลายเป็นกา

แล้วฝูงกาที่เป็นฝูงใหญ่ เวลาเป็นหงส์เข้าไปอยู่ในฝูงกา เราจะทำตัวอย่างไร เราจากหงส์จะกลายเป็นกาไปใช่ไหม

แต่ถ้าเราหาครูบาอาจารย์ที่ดีงาม เราเป็นหงส์ เราพยายามฝึกหัดปฏิบัติของเรา ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมา เราจะเจอครูบาอาจารย์ที่ดีงาม ถ้าเจอครูบาอาจารย์ที่ดีงาม เอาท่านเป็นหลักชัย แล้วเราฝึกหัดปฏิบัติของเรา

เพราะกิเลสมันเจ้าเล่ห์ มันเจ้าเล่ห์ไง พอกิเลสมันเจ้าเล่ห์ มันเล่ห์เหลี่ยมของมัน มันร้อยแปดพันเก้า เวลาจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

เวลาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ ทำไมต้องฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ

ถ้าไม่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เพราะว่ากิเลสมันเผาผลาญในหัวใจของตบใจ กิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอน มันพลิกมันแพลง เห็นไหม เวลาเมื่อศรัทธาความเชื่อ ถ้ามีอำนาจวาสนามันก็ดีงามของมัน

เวลา สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา ความมันเป็นอนัตตา สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ใจความรู้สึกนึกคิดของคนมันเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา สิ่งที่มีมันเจอครูบาอาจารย์ที่ดีงาม ใจ เราก็เซ็ดซุบซิบไป เวลากิเลสมันท่วมหัวใจขึ้นมา มันจะดำเนินติเตียนแล้ว “ลำเอียง เพราะรัก ลำเอียงเพราะชัง ลำเอียงไปตลอด ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นธรรม”

แต่กิเลสเป็นธรรมใช่ไหม เวลากิเลสของเรานะเป็นธรรม

มันเจ้าเล่ห์แสนงอน มันพลิกมันแพลง

เราจะฝึกหัด หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำของท่านมาก่อน ท่านได้ไปเผชิญหน้ากับกิเลสค้นหาความทะยานอยาก

รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

เวลาจะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เราต้องทำศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีศีล มีศีลคือเป็นรั้วรอบขอบชิดไว้ ทางฆราวาสเขาก็มีศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ศีลเป็นรั้วรอบของชิด

มันเป็นการวัดกันว่าจะไรถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ชอบธรรม เพราะในพระพุทธศาสนาในศีล สมาธิ ปัญญา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ ไร เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนไม่ควรเสพ อตตกิลมณานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค

อตตกิลมณานุโยค ทำตนให้ลำบากเปล่า ลำบากเปล่าที่ไหน

ลำบากเปล่า เรารู้เราเห็นของเรา เวลาลัทธิศาสนาอื่นๆ เขาถือของเขา ความเห็นของเขา ทำทุกกิริยาต่างๆ ขึ้นมาเพื่อจะเข้าไปชำระล้างกิเลส

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ประพฤติปฏิบัติมาก่อนใน อตตกิลมณานุโยค ทำให้ตนลำบากเปล่า มันจะไม่ได้ผล ไม่ได้สิ่งใดๆ เลย

กามสุขัลลิกานุโยค ลัทธิศาสนาต่างๆ ฤๅษีชีไพรเขาทำความสงบของใจของเขา เขามีฤทธิ์มีเดชของเขา เขาเหาะเหินเดินฟ้าของเขา แต่เหาะเหินเดินฟ้าขนาดไหนมันก็หมดอายุขัย มันเป็นการจิตส่งออกไป ถ้ามันทำความสงบของใจได้ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ มันก็ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ ไร

เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนไม่ควรเสพ ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา มันจะเข้าสู่ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๒๒๗ อย่างน้อยก็ปาณาติปาตา ไม่เบียดเบียน ไม่ทำลายใครทั้งสิ้น ข้าวของของใครที่มีเจ้าของ เราไม่แตะต้องทั้งสิ้น ถ้าเป็นทางโลกไร เราไม่ผิดคู่ครองของใครทั้งสิ้น สิ่งใดที่มันเป็นมุสา มันโกหกมดเท็จไร

กิเลสมันเจ้าเล่ห์นัก มันพลิกมันแปลงขึ้นมาว่าเราคิด คนรู้หน้าไม่รู้ใจ เราคิดของเราแล้วไม่มีใครจะรู้อะไรกับเราได้ จริตนิสัยที่มันตลบตะแลง มันก็ตลบตะแลงของมันตลอดไป

ผิดศีล ผิดศีลเพราะอะไร

ผิดศีลเพราะว่า เราพูด เราทำสิ่งใดไปแล้วมันเกิดมโนกรรม ถ้ามโนกรรม เธออย่าคิดอย่าทำจะเป็นจริตนิสัยของเธอ เราใช้ชีวิตอย่างไร เราพูดจาอย่างไร มันเป็นทางออกของ

กิเลสทั้งนั้นนะ กิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอน มันพลิกมันแพลงขึ้นมา เราเชื่อมั่น เราอยู่ร่วมกัน กับมัน มันก็เป็นจริงเป็นนิสัย เป็นความเคยชิน เคยชินจนเสียนิสัย

สิ่งใดที่มันเป็นสุรา เป็นความมึนเมา เมาในธรรมะไง ธรรมเมา ไม่ใช่ธรรมะ เมาไป จนทั่ว คุณนี้ความเจ้าเล่ห์ของมัน

ฉะนั้น เราต้องมี ๘ ศีล ๕ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ศีลเป็นวัตรรอบขอบเขต วัตรรอบขอบเขต ขึ้นมา เราจะทำความสงบของใจเข้ามาแล้ว เห็นไหม

ความเจ้าเล่ห์ของมันนะ จะทำความสงบของใจ ใจมันจะสงบหรือไม่

นี่ไง ความเจ้าเล่ห์มันหลอกลวงทั้งนั้นนะ ใครก็คิด คนเรารู้หน้าไม่รู้ใจ จะมี ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ก็ว่าสิ่งนั้นจะเป็นธรรมๆ

เป็นธรรมตรงไหน

ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีลคือวัตรรอบขอบเขต เวลามันคิดมโนกรรมๆ ใจนี้ร้ายนัก มันคิดร้อยแปดพันเก้า ของมัน แล้วคิดร้อยแปดพันเก้าขึ้นมาแล้ว สิ่งที่เราทำ เราปฏิบัติมา กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม เวลามันคิดคือมโนกรรม มโนกรรมถ้ามีสติปัญญาดูแลรักษาขึ้นมา มันก็มีความ ปกติสุข

แต่ถ้ามันไปกระทบใจ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อายตนะทั้ง ๖ เวลามันภายนอก ภายใน เวลามันกระทบแล้ว อารมณ์มันเกิดแล้ว ความคิดมันเกิดแล้ว แล้วความคิดมันไป นิยมโนกรรมๆ ใจ ถ้ามันเป็นศีลๆ ศีล เวลากายกรรม วจีกรรม เวลาทำไปแล้วมันถึงผิดศีล แต่ถ้ามันเป็นความคิด นี่มันเป็นธรรม

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ต้องการทำความสงบของใจ แล้วใจมันสงบระงับหรือไม่ มันกระทบกระเทือน มันกระทบสิ่งใดมันไปหมดเลย

ฉะนั้นถึงว่า สิ่งที่ว่าอับติผิดในความรู้สึกนึกคิดมันไม่มี

แล้วทางโลกเขายิ่งว่าสิทธิเสรีภาพ มันเป็นสิทธิของคน แล้วมันยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่

แล้วกิเลสยิ่งยิ่งใหญ่กว่าอีก เจ้าเล่ห์ แสลงอน พลิกแพลง

ฉะนั้น เวลาทำความเข้าใจทางสายกลางในพระพุทธศาสนา

นี่มันหลอกตน กิเลสมันเจ้าเล่ห์แสลงอน มันหลอกมันลงใจ เพราะอะไร

กิเลสมันกลัวนัก กลัวธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเป็นลัทธิศาสนาอื่นมันไม่กลัวอะไรเลย เพราะความเชื่อ ความเชื่อมั่นยื้มแน่นไฉไลเลย มันจะชักลากไปอย่างไรก็ได้ แล้วก็เชื่อมั่นอยู่อย่างนั้นนะ

เวลาเราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติไป คำว่า “ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ” เพราะอะไร เพราะในพระพุทธศาสนา ศรัทธาแก้มิเลสไม่ได้ ทฤษฎี ความจำ ศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ภาคปริยัติฯ ทรงจำธรรมวินัย ทรงจำไว้ทำไม แล้วความเจ้าเล่ห์ กิเลสมันเจ้าเล่ห์นัก ความทรงจำอันนั้นแหละ มันก็หลอกตนไง มันจะได้สมาธิแล้วละ โอ้ย! มันลงสมาธิเลยนะ โอ้ย มันว่างหมดเลย

กิเลสมันหลอกตนนะ มันหลอก ความเจ้าเล่ห์ นี่ไง เจ้าวัฏจักร เจ้าวัฏจักรมันยิ่งใหญ่ขนาดไหน มันยิ่งใหญ่เพราะมันครอบงำจิตใจในสามโลกธาตุอยู่ในอำนาจของมันหมด ทั้งๆ ที่ศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ๙ ประโยค จบหมดละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะแสดงธรรมที่ไหน ทำเรื่องสิ่งใด รู้หมด แล้วมันก็พลิกแพลงเป็นความรู้ของตน นี่มันทรงจำธรรมวินัย

ทรงจำธรรมวินัยเป็นภาคปริยัติ ศรัทธาความเชื่อแก้มิเลสไม่ได้ ความจำๆ แก้มิเลสไม่ได้ ความจำๆ ถ้ามีอำนาจวาสนาความจำนั้นจะครอบคลุมความรู้สึกนึกคิดของตน เวลามันตื่นมันนอนของมัน เวลามันพลิกมันแพลงของมันนะ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเทียบมาเคียง การเทียบเคียงนั้นเขาเรียก “ปัญญาอบรมสมาธิ”

เพราะสิ่งที่กิเลสมันยุมันแหย่ มันพลิกมันแพลงขึ้นมา มันอยู่กับเราไง แล้วเวลาเรา มันพลิกมันแพลง เวลาเรามีความรู้สึกนึกคิดต่างๆ กิเลสมันบิดมันเบี้ยว มันลากไปแล้ว

พอมันลากไป แล้วเวลาจะฝึกหัดปฏิบัติ เวลาจิตมันมีอาการต่างๆ โอ! มันจะเป็นธรรม มันจะสงบ

ความเจ้าเล่ห์ของกิเลสมันก็หลอกจิตดวงนั้นแหละ มันก็หลอกจิตผู้ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัตินี้แหละ มันก็เจ้าเล่ห์กับผู้ที่มีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา มันก็เจ้าเล่ห์กับผู้ที่มีอำนาจวาสนานะ ละวางมาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพื่อจะเอาความสงบของใจเข้ามา

ความเจ้าเล่ห์ของมัน มันก็ยังมีเล่ห์กลซ่อนเข้ามาในการฝึกหัดปฏิบัติของเรา

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านเห็นความเจ้าเล่ห์ ความเจ้าเล่ห์คืออะไร ความเจ้าเล่ห์คืออณูสัย มันนอนเนื่องมากับใจของตน

หลวงปู่มั่นบอกไว้ในมุตโตทัยใจ อวิชชาๆ มันอยู่ที่ไหน พญามารๆ มันอยู่ที่ไหน มันอยู่ที่ฐิติจิต

แล้วเราละ ใช้อารมณ์ความรู้สึกนี้มันเกิดจากจิต มันไม่ใช่จิต แล้วมันส่งออกมาโดยกิเลสค้นหาความทะยานอยากที่มันเห่อเหิมทะเยอทะยาน แล้วมันมีความเจ้าเล่ห์ แสลงอนของพญามารอีกใจ

เวลาการประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันยาก มันยากเพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มีกิดมันกั้นมันขวาง กิเลสมีพลิกมันแพลงขึ้นมา มันขัดแย้งขัดขาน

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีแต่ให้คุณและให้ประโยชน์ ให้ความร่มเย็นเป็นสุขกับสัตว์โลกทั้งสิ้น แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งที่เราเผชิญหน้าอยู่คือเผชิญหน้ากับกิเลสในใจของตนเอง ใจของคุณเจ้าเล่ห์แสลงอนของมันสิ เราก็หวังใจ ทำดีต้องได้ดี

ทุกคนจะอุทธรณ์บอกว่า ทำดีแล้วไม่ได้ดีๆ นี่สมาธิภาวนาของเราขึ้นมามันไม่สงบระงับสักที

เวลาสงบระงับเข้ามานะ มันหลอกตน ว่างๆ ว่างๆ

ว่างๆ มันจะว่างขนาดไหน สาธุ แหวนมันไว้ เราไม่เชื่อมัน เพราะเราเคยทำมาแล้ว ความว่างอย่างนี้ เราก็ได้มาตลอดแล้ว แล้วถ้าความว่างอย่างนี้ ถ้ามันเป็นสมาธิจริง ทำไมไม่มีกำลังละ แล้วความว่างอย่างนี้ทำไมมันไม่เป็นข้อเท็จจริงละ

ข้อเท็จจริงคืออะไร

ศีล สมาธิ ปัญญา

เป็นสมาธินะ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

ไอ้ที่มันมีความสงบๆ เวลากิเลสมันพลิกมันแปลง มันเจ้าเล่ห์แสนงอนขึ้นมา เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา เราฟังธรรมครูบาอาจารย์ที่ท่านเทศนาว่าการมา มันก็ติดมาในหัวนั้นแหละ แล้วเราก็พิจารณาของเรา เราก็กระทำของเรา ถ้ามันเท่าทันอารมณ์ มันก็ว่างได้

ความว่างได้มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมให้จิตใจสงบระงับ ถ้าจิตใจสงบระงับเข้ามามันก็มีข้อเท็จจริงขึ้นมาในหัวใจของตน แต่ข้อเท็จจริงนี้มันแปบๆ มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเป็นสัมมาทิฐิความถูกต้องชอบธรรม

แล้วถ้ามันเป็นความถูกต้องชอบธรรมแล้วทำไมเราไม่ทำต่อเนื่อง แล้วเราทำไมไม่เปรียบเทียบว่า ถ้ามันหยุด มันหยุด มันมีความรู้สึกอย่างไร แล้วมันก็คิดอีก มันคิดของมันอยู่อย่างนั้นแหละ

นี้ทำไมมันคิดอย่างนั้นละ

สันตติใจ ธรรมชาติของมันไง ธรรมชาติของมนุษย์ไง มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ มีกาย กับใจ กาย เวลากาย ถ้าทำความสงบของใจได้ ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เพราะอะไร

เวทนาเกิดจากกาย เวทนากาย เวทนาจิต

แล้วถ้ามันเป็นจิต เป็นธรรมละ

เวลาถ้าจิตมันสงบแล้วมันจะรู้มันจะเห็นของมัน มันจะพิจารณาของมัน

ถ้ามันพิจารณาของมัน มันพิจารณาของมันเพราะอะไรล่ะ

ศีล สมาธิ ปัญญา ทางสองส่วนไม่ควรเสพ

อรรถกถาญายค พยายามว่ากิเลสมันอยู่ที่ใจ กิเลสมันอยู่ที่ในความไม่พอใจ มันก็เป็นวัตถุหมดล่ะ

เวลาในปัจจุบันนี้ทางวิทยาศาสตร์เขาเจริญขึ้นมา เขาเปลี่ยนหัวใจได้เลย ถ้าเปลี่ยนหัวใจ หัวใจที่มันสูบฉีดเลือดนั้นมันเป็นธาตุขันธ์ มันอยู่ที่กาย

แต่ถ้าใจล่ะ

ใจคือพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน คนจะเปลี่ยนหัวใจหรือไม่เปลี่ยนหัวใจ ถ้าภาวนาเป็น จิตมันสงบแล้ว นี่ผู้ตื่น ผู้รู้จริงในใจของตน

จิตกับหัวใจที่มันสูบฉีดเลือดมันคนละเรื่องกัน ถ้ามันคนละเรื่องกันเพราะอะไร เพราะมันเป็นธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ กายกับใจ ถ้ากายกับใจ เราทำความสะอาดของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา เราไม่ให้กิเลสหลอกตน กิเลสหลอกเรา

ถ้ากิเลสหลอกเรา มันก็ลุ่มลูกคลูกหลานกันอยู่อย่างนี้แหละ แต่ถ้าเอาจริงเอาจังขึ้นมา เราฝึกหัดตามข้อเท็จจริงของตน

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านฝึกหัดปฏิบัติ หลวงปู่มั่น เวลาท่านอบรมบ่มเพาะแต่ละบุคคลๆ ใจ แต่ละบุคคลๆ คำบริกรรมก็ให้ท่อง ให้บริกรรมแตกต่างกันไป แล้วถ้ามันใช้ปัญญาอบรมสมาธิได้ก็ฝึกหัดใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา ถ้าใจสงบเข้ามา ใจเป็นอย่างไร ถ้าใจเป็นอย่างไร เห็นไหม ไม่ให้กิเลสมันหลอกตน

เจ้าเล่ห์แสนงอนนัก โอ้! ทำไมทำให้เราลุ่มลูกคลูกหลานขนาดนี้ จะทำให้เราลำบากลำบากได้ขนาดนี้ แล้วใครนั่นล่ะ

กิเลสเท่านั้น กิเลสเท่านั้น แล้วกิเลสเท่านั้น กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา เราทำของเรา ถ้าเราทำของตัวเรามานะ เราไม่มีอำนาจวาสนาขึ้นมา เราไม่มีคำบริกรรม เราไม่ใช่

ปัญญาอบรมสมาธิให้จิตสงบระงับได้ มันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันตภิวิภูติ เป็นการกระทำของ
คนคนนั้น

แล้วครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดอบรมบ่มเพาะใจ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นให้มีข้อวัตร
ปฏิบัติขึ้นมา ให้เป็นเครื่องอยู่ของใจ ถ้าใจมันรัก มันมีเครื่องอยู่อย่างนั้น มันจะทรงตัวของ
มันได้ ทรงตัวของมันได้เพราะอะไร

เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
เป็นพระรัตนตรัย เป็นที่พึ่งที่อาศัย ถ้าครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาจิต
มันสงบระงับเข้ามา พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานใจ

ถ้าผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันมีอำนาจวาสนาของมัน เวลาฝึกหัดของมันขึ้นมา ถ้าจิต
สงบแล้ว พยายามทำให้สงบมากขึ้นๆ

พอจิตสงบ สงบเพราะอะไร

สงบเพราะมันมีเหตุ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ

นี่ไง ถ้าจิตมันไม่ทำอะไรเลย มันจะสงบระงับเข้ามาอย่างไร

แล้วเราฝึกหัดปฏิบัติเริ่มต้นขึ้นมา เวลาคนหนา รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร
เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันเป็นไปโดยธรรมชาติ ธรรมชาติของจิตมันรับรู้้อย่างนั้น นี่ไง
อายตนะ อายตนะ ๖ ใจ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

เวลาถ้ามันสมบูรณ์แบบของมัน เห็นไหม เวลาเป็นวัยรุ่น เวลาเป็นเด็กน้อย ใ๊ฮ้อ!
มันเท่าทันนะ เวลาแก่ชราคร่ำครว่ เวลาตาฝ้าฟาง หูตึง หูไม่ได้ยินสิ่งใด แล้วจิตละ

นี่มันโดยธรรมชาติ แล้วมันมีความรู้สึกนึกคิดของมันอยู่อย่างนี้ ถ้ามีความรู้สึกนึก
คิดของมันอยู่อย่างนี้ แล้วมีการศึกษาด้วย แล้วเกิดเป็นมนุษย์ด้วย แล้วจะเป็นนัก
ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันก็ยิ่งสังเกตของมัน มันยิ่งพยายามจะบีบบังคับให้สมความ
ปรารถนาใจ ดูความเจ้าเล่ห์ของกิเลสสิ กิเลสนี้เจ้าเล่ห์นัก แล้วไม่ได้ทำร้ายใคร ทำร้าย
หัวใจผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้น

กิเลสมันกัดมันขวาง มันทำลาย มันไม่ให้ เป็นสัมมาทิฐิ ความถูกต้องชอบธรรม สัมมาสมาธิ ถ้ามีสัมมาสมาธิ จิตเราสงบระงับเข้ามา

กิเลสมันหลอกตน เราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นไป ถ้าจิตสงบแล้วถ้ามันรู้มัน เห็นของมันนะ ใ้โฮ! มันจะมหัสจรรย์ในตัวของตัวเอง

การฝึกหัดประพฤติปฏิบัติเนะ เวลาเราชาวพุทธไง ทำวัตร ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น เวลาเราสวดมนต์ พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ เคารพบูชา สิ่งที่ว่าเพราะเรามีศรัทธา เรา มีความเชื่อ เรามีอำนาจวาสนา เราถึงเชื่อและอยู่ในร่มโพธิ์ร่มไทรขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เวลาใจมันเป็นผู้รู้ พุทธรูป ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันมหัศจรรย์ แล้วทำฝึกหัดให้มันมีความชำนาญ

เพราะอะไร

ครูบาอาจารย์ที่ดั่งามนะ ทำความสงบสุขเพื่อความเป็นปกติสุข เพราะความปกติ สุขแล้วฝึกหัดต่อเนื่อง ต้องทำความสงบของตนบ่อยครั้งเข้าๆ

ครูบาอาจารย์หลายองค์มาก หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงตา ให้ชำนาญในวิธี ชำนาญใน การรักษาดูแลใจของตน

การดูแลรักษานี้ยาก ถ้าดูแลรักษาขึ้นมาจนมันมีกำลัง ถ้ามันนุ่มไปเห็นสติปัญญา ฐาน ๔ มันมหัศจรรย์นะ

จิต จิตมันสวดยอารมณ์ จิตเห็นจิตเป็นมรรค

ความคิดทั้งหลายเป็นสมุทัย ผลเป็นทุกข์เป็นยาทั้งนั้น กิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอน ทั้งนั้น แล้วเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาอยู่ในอำนาจของกิเลส แล้วกิเลสมันเจ้าเล่ห์ แสนงอน มันก็พลิกมันก็แปลง แล้วเราจะเอาอะไรเป็นบรรทัดฐาน เราจะเอาอะไรว่าเป็น ข้อเท็จจริง เป็นความจริงของเรา

แต่ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ที่ดีงามนะ ข้อเท็จจริงมันก็จะเกิดจากปัจจัยที่ตั้ง สันติภูมิโก
เกิดจากหัวใจเรานี้แหละ ถ้ามันจะเกิดจากหัวใจของเรา เห็นไหม

เราฝึกหัดปฏิบัติ ฝึกหัดปฏิบัติ พระปฏิบัติเขาปฏิบัติเพื่อความสงบสุข ความสงบ
สุขนี้ ถ้าจิตมันสงบคือจิตมันสงบสุข แต่ถ้ากิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอน มันพลิกมันแปลง
ปฏิบัติแล้วมันเร่ามันร้อน ปฏิบัติแล้วมันเบียดบังธรรมะด้วย อ้างอิงว่าเพราะปฏิบัติธรรม
มันถึงทุกข์

ความจริงมันไม่ใช่

ชีวิตเราเกิดมา ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง แล้วทุกข์ของคนมันอยู่ที่บุญ
และบาปของคน คนที่เขามีอำนาจวาสนาของเขา เขาก็ทุกข์ในใจของเขา แต่เขาประสบ
ความสำเร็จในชีวิต ในการดำรงชีวิตของเขา

แต่ถ้าเราทุกข์เรายากขึ้นมาขนาดไหนนะ เพราะมันเป็นบุญและบาปของแต่ละ
บุคคลที่ได้สร้างสมบุญญาธิการมา มันเป็นเรื่องชีวิตประจำวัน มันเป็นเรื่องทุกข์ เรื่อง
ประจำชีวิต

แต่ถ้าเรามีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา เราเชื่อมั่นในธรรมะขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า เราบวชพระ เราเป็นนักปฏิบัติ เราจะมาปฏิบัติเพื่อจะเข้าไป
เผชิญหน้ากับกิเลส ถ้าเราจะปฏิบัติเผชิญหน้ากับกิเลส เราเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา สิ่ง
ที่เราทำเป็นความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ

ถ้ามันว่าจะเป็นความทุกข์

ทุกข์เพื่อจะแก้ทุกข์ ทุกข์เพราะเรามีศรัทธา ทุกข์เพราะเราเชื่อมั่นใน
พระพุทธศาสนา แล้วในพระพุทธศาสนา เราเชื่อมั่นมาก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าไม่มีกำมือในเรา แบบตลอด ให้เราได้ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

ถ้าฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ๗ วัน ๗ เดือน ๗
ปี อย่างน้อยเป็นพระอนาคามี ถึงที่สุดเป็นพระอรหันต์ สิ้นกิเลส

ให้กิเลสสิ้นไปจากใจ

หลวงปู่มั่นบอก บ้านของกิเลสใจ จิตฺติจิต จิตเดิมแท้

ไฉ่เราที่เรารู้จัก ไฉ่เราพยายามสัมผัสกัน มันเป็นอารมณ์ มันเป็นอารมณ์ เป็น
อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ ความคิดไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ความคิด จิตเป็นธาตุรู้ จิตฺติจิต
กิเลสมันอยู่แน่น อยู่แน่น

เราจะรู้จะเห็นมันได้อย่างไร

ฉะนั้น เวลาที่เรา เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ความทุกข์ความยาก
เป็นความทุกข์ประจำธาตุขันธ์ ประจำชีวิตของมนุษย์ แต่เวลาเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ
ขึ้นมา ไฉ่มันนี้เป็นความทุกข์จากความเพียร ความวิริยะ ความอดุสสาเห เพราะเราพอใจ
เราภูมิใจ เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้มันเป็นข้อเท็จจริง ถ้าข้อเท็จจริง การรักษาการ
ดูแล ชำนาญในวิธี ทำความสงบของใจให้มากขึ้นๆ

นี่กิเลสมันหลอกตน ว่าเป็นอย่างนั้น ว่าเป็นสมาธิ ว่ามีกำลัง

มันว่าหมดละ กิเลสหลอก เจ้าเล่ห์แสนงอน

เวลาถ้าจิตสงบ เรามีอำนาจวาสนาของเรา เราปฏิบัติของเรา มันเป็นการกระทำ
ของเรา เห็นไหม

ในพระพุทธศาสนาใจ ปริยัติ ปฏิบัติ ปริยัติมีการศึกษา มีการค้นคว้าขึ้นมาต่างๆ
มันเป็นภาคความจำ เวลาเราฝึกหัดปฏิบัติ ภาคปฏิบัติ พระกรรมฐานๆ คือพระปฏิบัติ
เวลาปฏิบัติ ถ้ามันปฏิบัติขึ้นมาข้อเท็จจริง เห็นไหม

ศรัทธาความเชื่อ เชื่อเป็นศรัทธา เป็นทรงจำธรรมวินัย เป็นศาสดา เราไม่กล้าลบ
หลู่ เพราะเราเป็นชาวพุทธ เราเคารพ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เรามีศรัทธาที่มีความ
เชื่อของเรา เราจะไปลบหลู่ได้อย่างไร เราไม่ลบหลู่หรอก แต่ความเจ้าเล่ห์ของกิเลส
ต่างหาก กิเลสในใจของตนต่างหาก

ภาคปริยัติเป็นศรัทธาความเชื่อ มันเป็นความทรงจำ มันเป็นสัญญาอารมณ์ แต่เวลาเราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมามันจะเข้าสู่ความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบแล้วฝึกหัดบ่อยครั้งเข้าๆ แล้วถ้ามีกำลังขึ้นมา น้อมไป ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต มันมหัศจรรย์ มันเป็นข้อเท็จจริงนะ

มันจะลอยมาจากฟ้าหรือ สิ่งที่ว่าภาคปฏิบัตินี้

ภาคปริยัติจะเอาอะไรก็ได้ ภาคปริยัติใจ ความทรงจำ สัญญาอารมณ์ จินตนาการ ร้อยแปด

เวลาภาคปฏิบัติขึ้นมา สุขุมปัญญา ปัญญาคือการศึกษาลေเรียน จินตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากจินตนาการ เพราะภาคปริยัติ ความทรงจำธรรมวินัย การศึกษาขึ้นมาเป็นความทรงจำ แล้วจินตนาการก็จินตนาการ จินตนาการ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ เป็นสัมมาทิฐิความถูกต้องชอบธรรม การจินตนาการโดยธรรมนั้นจะเป็นปัญญาอบรมสมาธิ

ทำสมาธิบ่อยครั้งเข้า ไม่ให้กิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอนมาหลอกตน หลอกตนว่าเป็นอย่างนั้นๆ

มันจะเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ ถ้ามันจะเป็น มันต้องปัจจัยตั้ง สันติวิสุทธิโกสิ

ปัจจัยตั้ง สันติวิสุทธิโก จิตสงบเป็นอย่างไร สมาธิเป็นอย่างไร ร้อยทั้งร้อยทำสมาธิไม่เป็น ให้กิเลสเจ้าเล่ห์แสนงอนพลิกแพลงให้เชื่อตามอารมณ์นั้นไป กิเลสมันหลอกตน

ถ้ามีอำนาจวาสนา ทำความสงบของใจบ่อยครั้งเข้า เพราะทำความสงบของใจนั้นก็บุญเป็นกุศลของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแล้วนะ

คนที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติทำสมาธิเป็น ทำสมาธิได้ ในวงกรรมฐาน ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมนะ ท่านบอก พออยู่พอกิน

คำว่า “พออยู่พอกิน” มันรักษาใจของตนได้ ไม่ให้ใจของตนมันทุกข์ยากจนเกินไป ถ้าเป็นสัมมาทิฐิและถูกต้องชอบธรรม

แต่กิเลสมันหลอกตน หลอกว่าเป็นธรรมอย่างนั้น เป็นธรรมอย่างนี้ สมาธิทำไม่ได้ มันก็ว่าเป็นสมาธิ สมาธิไม่มี มันก็พลิกมันก็แปลงของมันไปว่าเป็นธรรมไป

แต่ถ้าเวลาจิตมันสงบระงับ ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมา เวลามันโน้มไปมันเห็น จิตเห็นอาการของจิต มันสวดยอารมณ์ มันมหัศจรรย์ในความเห็นของตนนะ ทำไมมันว่องไว มันมหัศจรรย์ได้ขนาดนั้น นี่มันจะเกิดภาวนามยปัญญาแล้วละ

จากสุตมยปัญญา ปัญญาศึกษาค้นคว้าขึ้นมา ศึกษาค้นคว้าขึ้นมา จินตนาการขนาดไหน ถ้าเป็นสัมมาทิฐิถูกต้องชอบธรรม จะเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เป็นสมาธิมีกำลังของมันขึ้นมา ไม่ให้กิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอน มันพลิกมันแปลง เราก็ล้มลุกคลุกคลาน คาอยู่อย่างนั้นนะ เจริญก้าวหน้าขึ้นไปไม่ได้ในการประพฤติปฏิบัติของเราเลย

ถ้ามีอำนาจวาสนา ชำนาญในวิธี ชำนาญในการทำสมาธิ ชำนาญในการรักษาสมาธิ ชำนาญ เราทำของเราให้มันคงแข็งแรงของเรา แล้วถ้ามันคงแข็งแรงของเรา เราฝึกหัดของเรา เห็นไหม น้อม น้อมไปเห็นสติปัฏฐาน ๔

ถ้าน้อมไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ มันเห็นของมันจริงๆ นะ มันเห็นของมันจริงๆ มันจะเกิดภาวนามยปัญญา มันรู้เลย ปัญญาอย่างนี้ไม่เคยเกิดขึ้นกับเรา อาการอย่างนี้มันไม่เคยมี ที่มันเป็นมาๆ มันก็เป็นสุตมยปัญญา จินตมยปัญญามาตลอด จินตมยปัญญาตรรกะ ความรู้สึกนึกคิดของคน ตั้งเป้าว่าถูกหรือไม่ถูก แล้วถ้ามันเป็นข้อเท็จจริง ถ้าจิตมันเห็นสติปัฏฐาน ๔ คือจิตมันเห็นกิเลส

ถ้าเห็นกิเลสแล้ว แล้วมันฝึกหัด ฝึกหัดของเราขึ้นมา เห็นไหม จะทำสมาธิ จะทำสมณะ กิเลสมันก็หลอกตน เจ้าเล่ห์แสนงอน เวลาจะวิปัสสนานะ เราโดนกิเลสหลอกแล้วละ เราโดนกิเลสหลอกอีกแล้ว

จากกิเลสมันหลอกตนๆ เพราะมันปั่นแต่งให้ใจ ใต้อันนี้เป็นสมาธิ ใต้อันนี้เป็นความสงบ ใต้อันนี้เป็นปัญญา นี่กิเลสมันหลอกตน หลอกเรา

แต่เพราะเราทำความสงบของตนได้ ทำความสงบของเราได้ เราชำนาญในวิธีของเรา เราฝึกหัดของเรา เราทำของเรา ชำนาญในวิธี ชำนาญในการรักษาที่เป็นสมาธิได้ ถ้าทำสมาธิได้ จากสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ถ้ามันนุ่มไปเห็น เห็นสติปัฏฐาน ๔ เห็นกิเลส มันพลิกมันแพลงเลยละ มันเกิดภาวนามยปัญญา

แล้วเกิดภาวนามยปัญญา อาการมันเป็นอย่างไร

ไอ้โฮ! มันทะลุปรุโปร่ง

กายก็เป็นกาย นี่ใจ กาย มีเวทนา จิต ธรรม กายก็เป็นกาย มันสมบูรณ์แบบของมัน ในกาย กายก็มีจิต กายมันมีจิตวิญญาณ มีการดูแลรักษา เวลามันพิจารณาของมันไป มันเป็นอุคคหนิมิต มันเป็นวิภาคะ มันแยกส่วนขยายส่วน แวบๆ ไม่ทันมันหรอก โดนกิเลสหลอกอีก

จากกิเลสมันหลอกตน หลอกตนในการทำสมาธิ ในการทำสมถกรรมฐาน สมถกรรมฐานมีความชำนาญ ทำของเราให้มันมีความชำนาญ ชำนาญในวิธี ชำนาญในวิธีแล้วไม่กลัวอะไร

มันจะมีอะไรสิ่งใดก็แล้วแต่ นี่ใจ ทุกข์ในชีวิตประจำวัน ทุกข์ของโลกเขา ทุกข์ในการเดินทาง ทุกข์ในการทำมาค้าขาย แต่เราพอใจ มันจะมีอะไรมาทุกข์ยากไปกว่านี้วะ มีอะไรบอกมา ครูบาอาจารย์คอยแนะวิธีการทั้งนั้นนะ เข้าเผชิญหน้ากับมัน ถ้าเผชิญหน้ากับมัน นี่ใจ นักรบไป

เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนาไป ถ้าเราเป็นประเพณีวัฒนธรรม เราก็มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่อาศัย แต่เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสาวิญญูญาณทำลายอวิชชา ทำลายครอบครวัของมารสิ้นไปจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นธรรมชาติ ไม่มีกิเลสเลย

จากเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ก็ทุกข์ก็ยากเหมือนกัน เวลาทำความเป็นจริง ข้อเท็จจริงแล้ว เวลาชำระล้างกิเลส กิเลสสิ้นไปจากหัวใจ เห็นไหม

หลวงปู่มั่นบอก กิเลสมันอยู่ที่ฐิติจิต

มันอยู่ที่จิตเดิมเท่านั้น แล้วมันทำลายไปแล้ว ตั้งแต่ อวิชชาปจฺจุยา สงฺขาร เป็น วิชา นิโรธ โหติ

ทุกกระบวนการ ทุกความรู้สึกนึกคิด เวลาสุภาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ใน ความคิดของพระอรหันต์ นิโรธ โหติ นิโรธๆ

ไอ้เราเจ้าเล่ห์แสนงอนพลิกแพลง ทุกข์ยากเกือบตาย แต่มีวาสนา มีวาสนาเพราะ เราจะประพฤติปฏิบัติ นี่ไง ปริยัติ ปฏิบัติ ศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนานี้ทำให้เรา มันคงในพระพุทธศาสนา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราดูเราเห็นกิเลสของเรา ถ้าจิตมัน สงบระงับแล้ว ถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ มันเห็นของมัน มันสวย

เวลามันพลิกมันแพลง มันสวย มันต้องจับ

จะกาย จะเวทนา จะจิต จะธรรมก็แล้วแต่ มันต้องจับ จับไปแล้ว เวลาภาวนามย ปัญญา ปัญญาที่มันหมุนไป ธรรมจักรมันหมุน หมุนอย่างไร จักรมันเคลื่อน เคลื่อน ตรงไหน ภาวนามยปัญญามันเกิด เกิดอย่างไร

“ไฉนนั้นเป็นโลกียะ ไฉนนั้นโลกุตระ”

ปากเปียกปากแฉะ ไร้สาระ

สาระข้อเท็จจริงที่มันเกิดขึ้น เกิดขึ้นจากภาคปฏิบัติ เกิดขึ้นจากจิตดวงนั้น จิตทุก ดวง จิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลงมา ถ้าเกิดนั้น คือมีพญามาร มีอวิชา

ถ้าเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา เวลาฝึกหัดปฏิบัติไง เวลาฝึกหัดปฏิบัติ เรามีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่อาศัย พอพึ่งอาศัย ใครมีแก้วสารพัดนึก นึกได้มากได้น้อยขนาดไหน

แต่เวลาเราภาคปฏิบัติขึ้นมา เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ทำความสงบของใจเข้ามาได้ นี่ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เวลา

ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน น้อมไป ถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ ใจ เพราะการประพฤติปฏิบัติในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในพระพุทธศาสนา

ถ้าเป็นกิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอน “รู้ปัญญา ปัญญาเคลื่อนไหว ใจหลับหูหลับต้ามันจะไปรู้อะไร”

หลับหูหลับตานั้นมันจะเห็นกิเลสตัวจริงๆ ใจที่ว่ารู้มีสติปัญญา นั้นนะกิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันก็มีวิธีการร้อยแปดพันเก้า วิธีการปฏิบัติก็ปฏิบัติพอเป็นพิธี แต่วิธีการปฏิบัติ ผู้ที่ปฏิบัติแล้ว พิธีกรรมนั้นพยายามจะทำเข้ามาให้มันเป็นความสงบของใจของเราให้ได้ ถ้าทำความสงบของใจได้ สิ่งที่ว่ากิเลสมันหลอกตนๆ มันจะหลอกเราไม่ได้

แต่ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนาขึ้นมานะ เราก็ให้กิเลสมันชักจูงจมูกไปอย่างนั้น รู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริง ร้อยแปดพันเก้า นั้นนะกิเลสมันหลอกตน หลอก หลอกให้เข้าสู่ความสงบของใจไม่ได้ เพราะเข้าสู่ความสงบของใจแล้วเรากลัวว่ามันจะเป็นสมณะ เรากลัวว่าเราจะวิปัสสนาไม่ได้

เจ้าเล่ห์แสนงอนนัก

เวลาครูบาอาจารย์ของเราจะ จิตตภาวนา ทำความสงบของใจเราให้ได้

ถ้าทำความสงบของใจเราไม่ได้ กิเลสหลอกตน

ทั้งๆ ที่ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นแหละ เพราะสู้ติจิตมันมีพญามาร ปญญาสงขารรา สงขารราปญญา วิญญูญาณ มันเป็นอิทัปปัจจยตา มันไปของมัน แล้วออกมาเป็นขั้นเป็นตอน

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัตินะ รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มีสติปัญญาขึ้นมา ทำภาวนามยปัญญา ทำปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา ถ้าจิตสงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามาแล้ว ถ้าหายใจเข้านี้กพุท หายใจออกนี้กโธ ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าจิตสงบแล้วถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง

เวลามันชำระล้างขึ้นมา มันตั้งแต่นั้นอย่างหยาบ แล้วพิจารณาต่อเนื่อง ถ้าจับกิเลสได้มันจะเป็นชั้นอย่างกลาง ถ้าพิจารณาไปได้ มันจะเป็นชั้นอย่างละเอียด แล้วพอจากชั้น ๓ ชั้น ๕ จะเข้าไปสู่จิตจิต เข้าไปสู่จิตเดิมแท้ มันเข้าไป

เวลามันเข้าเป็นชั้นๆ เข้าไป เวลาเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป มันตัดเป็นชั้นๆ เข้าไปนะ กิเลสมันก็หลบซ่อนเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป

เวลาเราวิปัสสนา เราทำของเราขึ้นไป มันรู้แจ้งเห็นจริงอย่างไร

แนวทางสติปัฏฐาน ๔ ไง

สติปัฏฐาน ๔ โดยกิเลสมันเจ้าเล่ห์แสนงอน มันก็ว่าเป็นสติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ ที่มันพลิกมันแปลง มันเป็นสติปัฏฐาน ๔ โดยความนึกความคิด โดยจินตนาการ สุตมย ปัญญา จินตมยปัญญา ปัญญาที่ว่ามียสติปัญญา ปัญญาที่เท่าทัน ปัญญาที่เลอเลิศ เลอเลิศของกิเลสที่มันเจ้าเล่ห์แสนงอน กิเลสมันพลิกมันแปลงอยู่นั่นนะ ไปไหนไม่รอดหรอก

ครูบาอาจารย์ของท่านทำจริงจังนะ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำของท่านมาแล้ว คำว่า “ทำของท่านนะ” เริ่มต้น หลวงตามหาบัวท่านบอกเลย การปฏิบัติยากอยู่สองคราว คราวเริ่มต้นนี้ คราวเริ่มต้นนี้แสนทุกข์แสนยาก

เพราะการรบทัพจับศึก นักรบๆ การรบสมัยโบราณ เริ่มต้นขึ้นมาก็กำแพงเมืองนั้นแหละ เข้าไปเผชิญกำแพงเมือง มันจะไปรบกับใคร

ไปรบกับกำแพง กำแพงเมือง มีทั้งธนู มีทั้งหิรธนูๆ เขาเทลงมา มีทุกอย่าง รบเข้าศึกครั้งแรกทุกข์ยากมาก รบเข้าศึกครั้งแรก

แล้วภาวนามยปัญญามันเกิดอย่างไร ถ้ามันจับต้องของมันได้ไ้

เวลาฝึกหัดทำความสงบของใจเข้ามา มันก็โดนกิเลสหลอก “ไ้ไ้ๆ บรรลุธรรมแล้วละ ไ้ไ้ๆ จะได้สมาธิ”

ทำของเราไป สมาธิเป็นสมาธิ ชำนาญในวิธี เพราะเวลามันเกิดเป็นครั้งเป็นคราวนี้ล้มหล่น เป็นอำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล ถ้าเรามีอำนาจวาสนา เราก็ภูมิใจแล้ว

ถึงจะต้องถ้าใช้สติปัญญาไปมากน้อยขนาดไหน ถ้ามันเป็นสติปัญญาที่ใช้บ่อยครั้งเข้า มันจะเป็นสัญญา เพราะมันเคยเป็นเคยได้ มันจะเป็นสัญญา วาง

ถ้าฝึกหัดประพฤติปฏิบัติบ่อยครั้งเข้ามันจะรู้ มันจะรู้ว่า เวลาถ้ามันมีศีล มีสมาธิ แล้วเป็นปัญญา เป็นภาวนามยปัญญา อาการความเป็นไป ปัญญามันหมุน ธรรมจักรมันเคลื่อน มันหมุน มันจะเป็นอย่างนี้

แล้วถ้าบ่อยครั้งเข้าๆ เวลาสมาธิมันเบาบางลง สมาธิมันอ่อนแอลง สิ่งที่ว่าปัญญามันจะเคลื่อนไปจากสมถกรรมฐาน มันถึงเห็นชัดใจว่าสมถกรรมฐานมันสำคัญอย่างไร

สมถกรรมฐานคือสถานที่ที่จะทำงาน แต่ถ้าในสถานที่ที่จะทำงานนั้น ถ้ามันอ่อนแอ มันไม่มั่นคง สิ่งที่เกิดขึ้นมันก็อ่อนแอไปด้วย ถ้ามันอ่อนแอไปด้วย ฉะนั้น โดนกิเลสหลอกใจ ใ้มันเป็นปัญญา ใ้มันจะเป็น

ปัญญาอะไร สัญญาทั้งนั้น คำว่า “สัญญา” คือเป็นกำลังของกิเลส สมุทัยเจือปนมา แล้วถ้าไม่มีสติปัญญานะ สิ่งนี้จะเสื่อมไปหมด

เวลาจิตเสื่อมๆ ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมา ทำสมาธิ กิเลสเจ้าเล่ห์แสนงอน มันก็ว่าเป็นสมาธิๆ

สมาธิกับอารมณ์แตกต่างกันนะ

เวลาอารมณ์ สงอารมณ์ สงอารมณ์อะไร อารมณ์ปกติสุข อารมณ์เครียด อารมณ์หายเครียด อารมณ์ทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าเราฝึกหัดทำความสงบของใจ ใจสงบ สงบสุขอย่างหนึ่ง แล้วขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ สมาธิเป็นสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าฐานที่ตั้งแห่งการงาน จิตตภาวนาๆ ภาวนาบนฐานนั้น ภาวนาบนจิตนั้น ไม่ได้ทำภาวนาที่สมอง

จิตตภาวนา จิตทำงาน มันภาวนาของมัน มันเห็นใจ มันถึงรู้ใจ จิตตภาวนา มีกายกับใจๆ ถ้ามีกายกับใจมั่นคงตอนที่ทำสมาธิเป็นแล้ว ถ้าทำสมาธิเป็นมันรู้เลย จิตเป็นอย่างนี้ สมาธิเป็นอย่างนี้

ถ้าสมาธิเป็นอย่างนี้ สมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนาไม่เป็น ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้นนะ แล้วกิเลสมันก็เจ้าเล่ห์แสนงอนให้เราล้มลุกคลุกคลาน ถ้ามีวาสนาชำนาญในวิธี จบ

ชำนาญในวิธีคือทำความเข้าใจได้ ใจจะล้มลุกคลุกคลานขนาดไหน เราก็พยายามทำความเข้าใจได้ ทำความสงบของใจได้เพราะชำนาญในการเข้าและในการออก

เข้าอย่างไร ออกอย่างไร แล้วรักษาไว้อย่างไร แล้วถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาเป็นอย่างไรรู้

โดนกิเลสหลอกว่าเป็นปัญญาๆ เป็นสัญญาทั้งนั้น แต่ถ้ามีวาสนา คนที่มีกำลัง มีศรัทธาความเชื่อนะ รู้เลย อันนี้เป็นสัญญา พอสัญญา วาง ไม่โดนกิเลสหลอก

ถ้าโดนกิเลสหลอก อ้าว! ทำสมาธิๆ สมถกรรมฐาน สมถกรรมฐานเป็นฐานที่ตั้งแห่งการงาน จิตตภาวนา จิตมันมีความสงบ มีฐานตั้งมั่นแล้ว เราเห็นสติปัฏฐาน ๔ แล้วเราใช้ปัญญาของเราไป มันเป็นขั้นตอน

อันนั้นมันเป็นทฤษฎี อันนั้นเป็นธรรมและวินัย

แต่เวลาทำมันอยู่ที่จิตนิสัย อยู่ที่อำนาจวาสนา โทสจริต โมหจริต โลภจริต จริตแต่ละบุคคลใจ

นี่ไง ถ้าเป็นพระสารีบุตรไง เวลาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นปัญญาวิมุตติ เวลาปัญญาวิมุตติขึ้นมา มันจะพิจารณาไปอีกอย่างหนึ่ง เวลาพระโมคคัลลานะเจโตวิมุตติ เจโตวิมุตติสมาธิมันเป็นบาทเป็นฐานเลย สมาธิเป็นบาทเป็นฐาน มันจะเห็นในสัมมาสมาธิเลย แล้วสมาธิมันจะมีเทคนิคอย่างไร มันจะอย่างไร นี่เป็นปัญญาวิมุตติ เป็นเจโตวิมุตติ

แล้วเวลาพระอรหันต์แปดสิบองค์ เอตทัคคะแต่ละองค์ ท่านวิทยานิพนธ์แตกต่างกันไป แตกต่างกันไปเพราะว่ามีความรู้ความเห็นในสติปัฏฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรมแตกต่างกันไป แตกต่างกันไปโดยจิตนิสัยใจ

ไฉนของเราก็ก็นั่นกัน ถ้ามันจะเป็นเป็นจิ้งจอกขึ้นมา มันจะตรงกับกิเลสเราไหม มันจะ
ฝึกหัดถ้า พิจารณาภายใน

แล้วครูบาอาจารย์ที่พิจารณาจิตใจแล้วครูบาอาจารย์ที่พิจารณาธรรมละ

ก็พิจารณาธรรมของเขามันตรงจิตตรงนิสัย แล้วมันเป็นอำนาจวาสนา เป็นการ
กระทำที่ถูกต้องชอบธรรม

ถูกต้องชอบธรรมตรงไหน

ถูกต้องชอบธรรม เพราะเวลาทำพิจารณา เวลาชั้นอย่างหยาบ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา
เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ เวลาสมุจเฉทปหาน เวลามันขาด นิโรธ
ดับทุกข์ กิเลสชำระล้างไป ๒๕ เปอร์เซ็นต์ นี่เวลามันข้อเท็จจริงใจ

แล้วถ้าพิจารณาภายใน ถ้าภายในเป็นไตรลักษณ์ละ

ถ้าภายในเป็นไตรลักษณ์โดยสติโดยปัญญา นี่ใจ ภายในกับจิต ทุกข์ ภายในส่วนหนึ่ง จิต
ส่วนหนึ่ง ทุกข์ส่วนหนึ่ง แยกหมดเลย นี่ใจ สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สัมมัตตปริมาส

นี่เวลาพิจารณาภายใน พิจารณาภายในโดยเจโตวิมุตติ โดยปัญญาวิมุตติ โดยจิตโดย
นิสัย มันแตกต่างกันไปทั้งนั้นแหละ

แต่ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ นิโรธ นิโรธอย่างไร

เวลาพิจารณาไปมันปล่อยๆ นั่นนะชั่วคราว ตั้กคปหานใจ

เวลาทำความสงบ กิเลสก็หลอกตน เวลาฝึกหัดใช้ปัญญาได้ก็โดนกิเลสหลอก

มันต้องมีสติ มันต้องมีปัญญา มันต้องมีการฝึกหัดปฏิบัติ มันมีครูมีอาจารย์ใน
สัมมาสมาธิ การทำความสงบของใจเป็นสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ก็ชำนาญ
ในวิธี เวลาฝึกหัดใช้ปัญญาๆ อะไรเป็นบาทเป็นฐานจะเกิดภาวนามยปัญญา

ปัญญาเกิดจากจิต จิตสงบระงับ มีฐานที่ตั้ง มีกำลัง มันถึงฝึกหัดใช้ปัญญาได้ แล้ว
ปัญญาที่เวลามันหมุนตัวๆ ปัญญามันจะเร็วมากๆ แล้วเรารู้เห็นหมด

ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา มัคโค ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา ทางสายเอก ทางของจิต

เวลาปัญญามันเคลื่อน มันหมุนไป กิเลสนะ หลบหลีก หลบลิ้น ซ่อนเร้น โอ้ย! ร้อยแปด นักภวณาก็ยิ่งใหญ่ นะ ทำสมาธิก็มีความสุขนะ เวลาใช้ปัญญา โอ้โฮ! กิเลสมันหลบซ่อนหมดเลย ว่างหมดเลย มันปล่อยนะ ชั่วคราวๆ ทั้งนั้นนะ ตังคับหนาน ของชั่วคราว ถ้าของชั่วคราวแล้วเพลิดเพลิน พอสมาธิเบาบางลง มันเป็นอย่างนั้นอีกไม่ได้แล้ว

หลายๆ คนภวณาไปแล้วนะ เสื่อมอย่างนี้หลายๆ คนทำไปแล้วล้มลุกคลุกคลาน

จิตเสื่อมแก้อย่างไร เวลาสมาธิ เวลาทำสมาธิ จิตเสื่อม จิตมีกำลัง ไม่มีกำลัง เวลาปัญญามันเกิด มันเกิดอย่างไร แล้วภวณามยปัญญา ปัญญาเกิดอย่างไร แล้วที่มันเป็นๆ มันเป็นภวณามยปัญญาหรือมันเป็นสัญญา

สัญญาจำได้หมายรู้ เคยภวณาได้ไง ขายของเก่า ขายของเดิม อดีตอนาคตแก้กิเลสไม่ได้ แก้ไม่ได้หรอก ถ้ามันแก้ได้ สมุจเฉทปหาน เวลามันขาด นิโรธ ดับทุกข์เลย ขณะจิต ดับหมด

ดัดด้วยอะไร

สัมมาทิฏฐิความถูกต้องชอบธรรม สัมมาสมาธิ สัมมาสติ สติมันมีคุณค่า มันเห็นคุณค่าไปหมดเลยนะ ของที่ถูกต้องชอบธรรม เราเองเป็นคนสวย เป็นคนกระทำ เป็นคนเกิดขึ้น

นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไง ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนาไหนไม่มีผล

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ ใจดวงใดไม่มีมรรค ใจที่ทำ เริ่มต้นทำสมาธิก็โดนกิเลสหลอก เป็นสมาธิแล้วละ โอ้โฮ! สมาธิต้องเป็นอย่างนั้นๆ โดนกิเลสหลอก เวลาจะใช้ปัญญาหลอกกิเลส กิเลสมันพลิกแพลงไง กิเลสหลอกตน ตนโดนกิเลสหลอก

ทำสมาธิ กิเลสมันก็เจ้าเล่ห์ ผีก็หัดใช้ปัญญา กิเลสมันก็เหยียบย่ำย่ำยื้ออยู่นั่น แล้วเวลาปฏิบัติไปมันเป็นสัญญา คำว่า “สัญญา” สัญญาคือความจำ สัญญามันเป็นเครื่องเทียบเคียง มันไม่ใช่ภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญา ปัญญามันหมุนตัวๆ มันปล่อยๆ

ครูบาอาจารย์นะ ปล่อยอย่างไรก็ปล่อยไปเถอะ ถ้ามันไม่สมุจเฉท ถ้ามันไม่ดับ ทุกข์จริง จะไม่ว่างเว้น จะมีการทำต่อเนื่องๆ ฉะนั้น การทำต่อเนื่อง ครูบาอาจารย์ที่ดีงาม ท่านถึงให้มีเวลา ท่านถึงให้มีการกระทำ

ทางของสมณะเป็นทางกว้างขวาง ต้องทุกวินาที ทุกการกระทำ ทุกการเคลื่อนไหว ทุกพร้อมหมด นั่นเป็นนักปฏิบัตินะ

ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงใจ เวลานี้สำคัญมาก แล้วเวลาสำคัญมาก มันเข้าด้ายเข้าเข็มแต่ละบุคคลไ้

แล้วเวลาฝึกหัดปฏิบัติ เห็นไหม เวลาพระเรา เวลาออกพรรษาแล้ววิเวกไปต่างๆ ฝึกหัดปฏิบัติของเรา แล้วเวลาเข้าพรรษาแล้วให้อยู่เป็นที่ เป็นทาง แล้วเวลาฝึกหัดปฏิบัติ เป็นที่เป็นทาง ในพระไตรปิฎก เวลาจะใกล้ออกพรรษานี้ โอ้! พระสำเร็จเป็นพระอรหันต์ๆ มากมาย

แล้วของเราละ

มีครูบาอาจารย์ของเราหลายๆ องค์มากนะ เวลาเข้าด้ายเข้าเข็มๆ พยายามของตนให้มาก ต้องละเอียดรอบคอบ เพราะกิเลสมันก็แหลมคมนะ จากลูกของมัน หลานของมัน พ่อแม่ของมัน จะไปปู่ของมันนะ

ฉะนั้น เวลาฝึกหัดปฏิบัติ คนที่ปฏิบัติตามความเป็นจริงมันจะเป็นสติ แล้วขึ้นไป มันจะเป็นมหาสติ มันจะเป็นสติอัตโนมัติ สติเป็นญาณเข้าไปถึงเลย มันยกมันย่อน มันพลิกมันแพลง

ทวนกระแสกลับใจ ปัญญาในพระพุทธศาสนาคือทวนกระแสกลับเข้าไปสู่ใจของตน

แล้วใจของตนมันพอกไปด้วย เหมือนดินพอกหางหมู จนมันแวงไม่ได้ กว่าที่จะทำ
ความสงบของใจได้ ทุบหางหมูให้ดินมันแตก ให้หางหมูมันแวงเพื่อกำจัดแมลงจะมาถึง
ตัวมันนะ จิตใจของเราทำความสงบของใจมันถึงแสนยาก แสนทุกข์แสนยาก

ในภาคปฏิบัติไง ทำสมาธิยังทำกันไม่ได้ มันจะปฏิบัติกันอย่างไร

ถ้าสมาธิๆ ทำเพื่อความสงบสุข พวกเราฝึกหัดประเพณีปฏิบัติใหม่ ทำอย่างใดก็ได้
ฝึกหัดให้จิตมันสงบระงับเข้ามา ให้เรารู้จักกายกับใจ

ร่างกายนี้เราเลี้ยงดูแลมาตั้งแต่อ่อนแต่ออก เราชูมันอยู่แล้ว แล้วไม่ใช่รัฐธรรมนูญ
เจ็บไข้ได้ป่วยไปหาหมอ ไม่อยากเป็นมะเร็ง ไม่อยากเป็นมะเร็ง ไม่อยากเป็นโรคภัยทั้งนั้น
นะ แล้วใจละ ใจ กิเลสมันบีบบีบสีไฟมันทุกข์อยู่นี้ไง

แล้วเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาไง โอกาสทอง ทองมากๆ เลย
เพราะในการฝึกหัดใจ คนเจ็บไข้ได้ป่วยไปโรงพยาบาลจะถามหมอ หายไหม หายไหมเลย

ไฉนก็เหมือนกัน เรามีกิเลสในใจของเรา หลวงปู่มั่นบอกนะ กิเลสมันอยู่ที่ฐิติจิต อยู่
ที่จิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้ จิตที่เวียนว้ายตายเกิดในวัฏฏะไง จิตที่เวลาเวียนว้ายตายเกิด
กำเนิด ๔ กิเลสมันอยู่ที่นั่น มันถึงเวียนว้ายตายเกิด

เวลามันสำรอกเป็นชั้นๆ ชั้นอย่างหยาบ ชั้นอย่างกลาง ชั้นอย่างละเอียด เห็น
ไหม ชั้นอย่างหยาบ สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ชั้นอย่างกลาง กามราคะ
ปฏิฆะขาดไป ชั้นอย่างละเอียดไง กามราคะ ปฏิฆะหายหมดเลย มีเศษส่วน พิจารณาซ้ำ
พิจารณาซาก มันถอดถอนเศษส่วน นีโอนาคามี ๕ ชั้น เวลามันไปเห็นจิตนะ โอโฮ! นี่ไง
เห็นจิตก็เห็นอวิชชา อวิชชามันอยู่ที่ฐิติจิต

จิตเดิมแท้แจ่มใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้แจ่มใส จิตเดิม
แท้จะเป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส จะชำระล้างพญามาร เจ้าวัฏจักร

ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นแม่ทัพใหญ่ ถ้าชำระ นั่นชั้นอย่างละเอียด
เวลามันชำระล้างไปแล้ว กามราคะมันขาดไป เวลาเข้าไปสู่พญามาร นั่นนะฐิติจิตใจ กิเลส

มันอยู่ที่นั่น บ้านของมันนะ บ้านของพญามาร เรือนยอดของเรือน ๓ หลัง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำลายมันสิ้น มันเป็นปัญญาญาณนะ นั่นนะสติอัตโนมัติ

สติ มหาสติ สติเป็นญาณ

เวลาปัญญา ปัญญาๆ ที่ว่าเราสติเรามีปัญญา เราเท่าเราทัน เรามีปัญญาเลอเลิศ ชันธอย่างหยาบ ชันธอย่างกลาง ปัญญาอีกชั้นหนึ่ง เวลาชันธอย่างละเอียดนั่นนะมหาปัญญา เวลามันเข้าไปสู่จิต จิต นั่นปัญญาญาณ มหัศจรรย์ ธรรมะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหัศจรรย์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำรวจกิเลสทั้งสิ้น ครอบครองของมารไม่มีอยู่ในธรรมชาติในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงขั้นนำกิเลสๆ

ไอ้ของเราละ บ้านของมันเลย กิเลสแล้วมันยึดครอง แล้วเราพยายามปฏิบัติกัน ล้มลุกคลุกคลาน แค่ทำความสงบ มันหลอกเรา หลอกไปหมด แล้วเชื่อมันด้วย

แต่ถ้ามีอำนาจวาสนานะ เราพยายามของเรา ชำนาญในวิธี แล้วเวลาใช้ปัญญาไม่โดนกิเลสหลอก กิเลสมันหลอกเราแล้ว เราไม่โดนกิเลสหลอกซ้ำ แล้วฝึกหัดปฏิบัติด้วยความล้มลุกคลุกคลานขนาดไหน เราก็พยายามฝึกหัดของเรา เราทำของเรา เพราะมันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิ เป็นผลประโยชน์กับใจดวงนั้น

เวลาปัญญามันเกิดนะ มันเกิดที่หัวใจ เกิดที่จิต แล้วมหัศจรรย์ เห็นไหม ปัญญา มหาปัญญา เพราะกิเลสมันคนละชั้นนะ กิเลสมันละเอียดหยาบแตกต่างกัน ถ้ายิ่งละเอียด มันยิ่งพลิกยิ่งแพลง ยิ่งปลิ้นยิ่งปล้อน ยิ่งหลอกยิ่งลวง มันจะต้องเต็มที

นี่ไง ทางของสมณะเป็นทางกว้างขวาง กว้างขวางเพื่อจะเข้าไปเผชิญหน้ากับมัน เราจะเป็นนักรบ รบกับกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจของตน เราจะรบกับกิเลส ค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา เราจะไม่ใช่ไปรบทัพจับศึกกับใครทั้งสิ้น มันเป็นกิเลสของเขา มันเป็นทุกข์ยากของเขา กุสลา อกุสลา อกุสลา อกุสลา เขาทำมาเป็นจริตนิสัย ทำมาเป็นสันดานของเขา

ของเรา ของเรา เราจะทำหัวใจของเราให้ดีขึ้น เราจะทำหัวใจของเราให้สิ้นไป ถ้ามันสิ้นไป

กิเลสเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป ภูเขาลานมัน พ่อแม่มัน ปู่ย่าตายายมัน เรือนยอดเรือน ๓ หลัง หักมันด้วยปัญญาญาณเข้าไปชำระล้าง ไปสำรวจ ไปคาย เวลามันสมุจเฉทปหาน สมดุลของมัน มันทำลาย มันชำระล้างภพชาติ

จิต ฐิติจิตเป็นบ้านของอวิชชา แล้วเราหักเรือนยอด ทำลายบ้านมันเลย ทำลายภวาสวะ ทำลายภพ พระพุทธศาสนามหัศจรรย์ เป็นธรรมชาติ เอโก ธมโม ธรรมอันเอก มีหนึ่งเดียว ไม่ใช่ของคุณ สุขกับทุกข์ ไม่ใช่ของคุณ มีดีกับสว้าง ไม่ใช่ของโลก ของธรรม

เอโก ธมโม เอก หนึ่งเดียวเท่านั้น หนึ่งไม่มีสองคือหัวใจของผู้สิ้นกิเลส เอวัง